

Работа Центра акмеологических исследований должна вестись в различных направлениях: с предпринимателями, государственными служащими, топ-менеджерами крупных предприятий региона, учреждениями образования. Алгоритм работы сводится к следующему: анализ профессионального уровня участников процесса (преподаватели, руководители разного уровня, государственные служащие), формирование индивидуальных планов профессионального развития, обсуждение, апробация и реализация этих планов, мониторинг результатов.

Такой подход к решению задачи, поставленной перед системой высшего профессионального образования, позволит обеспечить успешную социализацию выпускников ВУЗов, формировать и реализовать программы социального партнерства в регионе.

Литература

1. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы/ Указ Президента Республики Казахстан № 1118 от 7 декабря 2010 года.
2. Клименко И.С. Управление качеством подготовки специалистов: теория и практика: Монография/Костанай, 2010-252с.
3. <http://kostanay.asia/news/obrazovanie?node=12880>
4. Кузьмина Н.В. Предмет акмеологии., СПб., 2002г.-183с.
5. Клименко И.С. От технологии 2С к технологии 2Д: Монография/ Saarbrücken): Palmarium Academic Publishing, 2014. – 284 с.

УДК: 378.22 + 378.015.324.4 : 159.923.2

Л. В. Козак,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
член-кореспондент Української Академії Акмеології
(Київський університет імені Бориса Грінченка)*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

У статті розглядаються питання, пов'язані з проблемою реалізації акмеологічного підходу в контексті підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Автор характеризує основні категорії акмеології, розкриває сутність акмеологічного підходу та психолого-педагогічні умови його реалізації.

Ключові слова: дошкільна педагогіка, дошкільна психологія, акмеологічний підхід, інноваційна професійна діяльність, психолого-педагогічні умови.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с проблемой реализации акмеологического подхода в контексте подготовки будущих преподавателей дошкольной педагогики и психологии к инновационной профессиональной деятельности. Автор характеризует основные категории акмеологии, раскрывает сущность акмеологического подхода и психолого-педагогические условия его реализации.

Ключевые слова: дошкольная педагогика, дошкольная психология, акмеологический подход, инновационная профессиональная деятельность, психолого-педагогические условия.

In the article are considered issues related to the problem of implementation acmeological approach in the context of preparing future teachers of preschool pedagogy and psychology to an innovative professional activity. The author describes the main categories acmeology, reveals the essence acmeological approach, psychological and pedagogical conditions for its implementation.

Key words: preschool education, preschool psychology, acmeological approach, innovative professional activity, psychological and pedagogical conditions.

Орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, інтеграція в загальноєвропейський освітній простір, модернізація вищої школи та реорганізація системи дошкільної освіти зумовлюють необхідність змін і в системі підготовки викладачів дошкільної педагогіки і психології.

Сучасні реалії орієнтують на підготовку фахівця дошкільної освіти як гуманістично зорієнтованої особистості, здатної оперативно реагувати на динаміку інноваційних процесів в освіті, умов власної професійної діяльності, розробляти і впроваджувати педагогічні інновації у навчально-виховний процес, саморозвиватися, досягаючи висот професіоналізму.

Тому головна увага сьогодні має концентруватися на особистості майбутнього фахівця, адже від того, який смисл має для нього професія, як він ставиться до інших людей, до себе, залежить успішність його професіоналізації. Відповідно підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності повинна ґрунтуватися

на формуванні у магістрантів здатності сприймати себе, людей, навколишній світ як найвищу життєву цінність, створювати себе, свою кар'єру в процесі творчої професійної діяльності, потребі майбутнього викладача у постійному самовдосконаленні, в самостійному оволодінні новими компетенціями, кваліфікаціями.

Отже, центром всіх навчально-виховних дій має стати конкретний студент, магістрант, відповідно, всі способи та форми організації мають підпорядковуватися меті його особистісного і професійного розвитку. Міра ж ефективності підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності визначається рівнем їх готовності до такого виду діяльності.

У зв'язку з цим, підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної діяльності передбачає: пріоритет суб'єктивно-смыслового навчання у порівнянні з інформаційним; діагностику особистісного розвитку; створення атмосфери взаєморозуміння, поваги та довіри між учасниками навчально-виховного процесу; допомогу магістрантам у формуванні образу "Я – майбутній викладач-інноватор", виробленні позитивної "Я – концепції"; розвитку інноваційного стилю мислення й поведінки; досягненні інтелектуально-духовних основ успіху і спроможності особистості у професійній діяльності.

Метою підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності є забезпечення високого рівня готовності до інноваційної професійної діяльності, спрямованої на розвиток інноваційної особистості студента, здатної до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.

Така підготовка потребує не просто засвоєння "інноваційних" знань з навчальної дисципліни, а розширення та ускладнення індивідуальних професіональних, інтелектуальних, духовних, моральних, вольових ресурсів особистості засобами навчального матеріалу. Це означає, що викладач повинен не тільки досконало володіти своїм предметом, створювати педагогічні новачі, але й бути спеціалістом з розвитку людини. Ця обставина вимагає звернення до провідних аспектів людинознавства та акмеології.

Проведений аналіз наукових досліджень з різних проблем та напрямів акмеології (К. А. Альбуханова, О. С. Анісімов, О. О. Бодальов, А. О. Деркач, В. Г. Зазикін, Н. В. Кузьміна та ін.) обґрунтовує необхідність пошуку вищою школою нових педагогічних підходів, орієнтованих на вільний розвиток особистості майбутнього фахівця, на виявлення його творчої ініціативи, самостійності, мобільності, самореалізації, що безумовно, актуалізує акмеологічний підхід у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Метою статті є розкриття особливостей запровадження акмеологічного підходу до підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Акмеологія (від грец. *akme* – пік, вершина, зрілість, розквіт) як самостійна галузь наукового знання вивчає закономірності та механізми розвитку людини, можливості самореалізації її творчого потенціалу на шляху до вершин професіоналізму і майстерності. При цьому педагогічний професіоналізм, в акмеологічному розумінні, визначається як стійка якість суб'єкта, що забезпечує високу продуктивність педагогічної діяльності, її гуманістичну спрямованість [1, с. 136].

Метою акмеології є вдосконалення людини, допомога в досягненні нею вершин у фізичному, духовному і професійному розвитку, гуманізація цього розвитку, а предметом – процеси, закономірності і механізми, що сприяють досягненню вершин професіоналізму, самореалізації, розкриттю творчого потенціалу особистості.

У цьому контексті головною акмеологічною проблемою є аналіз того, як саме відбувається самовдосконалення, як формується професійна спрямованість, розвиток здібностей до творчої діяльності, стимулювання професійної компетентності. Серед факторів саморуху до вершин майстерності в акмеології виділяють суб'єктивні (мотиви, спрямованість, здібності, професійні дії й уміння); об'єктивні (середовище, яке сприяє продуктивності); суб'єктивно-об'єктивні (пов'язані з іншими людьми). Пріоритетна роль при цьому відводиться суб'єктивним факторам, зокрема, вмінню вибрати власний шлях і власні вершини, до яких слід прагнути [3].

Як зазначає академік В. О. Огнев'юк, людина впродовж життя може досягати професійно-особистісних акме різної суспільної та особистісної значущості. Суспільно значущими професійними акме є досягнення, які є вищими порівняно з результатами інших фахівців у цій

сфері діяльності. Цінність таких акмедосягнень полягає в тому, що вони значно перевищують нормативний рівень. Людина, яка виходить за межі професійної рутини, включає у професійну діяльність творчі підходи, нові ефективні методики і технології, збагачуючи свій професійний досвід. Суспільно значущі акмедосягнення можуть представляти собою визначні результати, наукові відкриття, творчі знахідки, інноваційний досвід, технології, методи. Показниками особистісно значущого акме є професійні досягнення, котрі перевищують попередні результати конкретної людини. Ці результати є не такими важливими для професійного середовища, але без них неможливе професійне сходження конкретної людини. В особистісних акмедосягненнях людина черпає енергію для свого професійного поступу, вона самоусвідомлює і само оцінює рівень свого професіоналізму, виявляє потенційну готовність до його удосконалення [5, с. 7].

Означені аспекти засвідчують, що розкриття акме потенціалу особистості у процесі підготовки до інноваційної професійної діяльності потребує перегляду традиційних поглядів на формування й розвиток майбутнього викладача.

З позиції акмеології як методологічної основи сутність професійної освіти можна розуміти як цілісний розвиток людини в умовах освітніх систем, а її зміст як людинознавство, систему знань про взаємодію людини зі світом.

Одним із головних завдань підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності є розвиток інноваційних якостей особистості, завдяки яким майбутній викладач має здатність розвиватися, самовдосконалюватися, самореалізовуватися в подальшій професійній діяльності. Здатність до постійного професійного самовдосконалення через максимальну реалізацію власних творчих можливостей є одним із провідних показників особистості викладача як професіонала-інноватора. Це, у свою чергу, потребує застосування акмеологічного підходу, який орієнтує майбутнього викладача на досягнення вершин творчого саморозвитку, високого рівня продуктивності й професійної зрілості.

Акмеологічний підхід визначається як основоположний принцип цілісного інтегративного дослідження особистості в єдності з внутрішніми та зовнішніми чинниками її розвитку: спадковістю, соціальним середовищем, діяльністю, соціальною суб'єктивністю, що передбачає розгляд акмеологічних механізмів, закономірностей, траєкторій руху особистості до вершин свого розвитку [2, с. 409].

Започаткований у роботах Н. В. Кузьміної акмеологічний підхід до професійно-педагогічної діяльності дозволив виділити акмеологічні інваріанти особистісних якостей викладача: відкритість для засвоєння нового; системний спосіб мислення в опрацюванні оптимальних моделей професійної діяльності; здібності до об'єктивної самооцінки професійної поведінки; висока мотивація досягнення в праці [4, с. 12–13].

За Н. В. Кузьміною, акмеологічна позиція педагога забезпечує розвиток рівнів продуктивності його педагогічної діяльності: від репродуктивного до системно-моделюючого рівня, що стимулює системно-моделюючий цілісний розвиток особистості. Акмеологічна модель педагога має такі складові:

- професійна зрілість – готовність педагога до інноваційної професійно-педагогічної діяльності, що ґрунтується на професійній компетентності (система знань і вмінь), педагогічній майстерності (здатності до творчого, нестандартного розв'язування професійних задач), педагогічній спрямованості професійної діяльності (стійка мотивація педагогічної діяльності);

- особистісна зрілість – самостійність і відповідальність за прийняті життєві та професійні рішення, що проявляється в здібності визначити свою «зону найближчого розвитку», спроектувати перспективні напрямки зон саморозвитку;

- духовна зрілість – життєва мудрість, усвідомлення необхідності жити і працювати по совісті, творити добро, нести любов, що в цілому характеризує здатність педагога до духовного саморозвитку (домінування вищих духовних потреб і цінностей у поведінці та виконуваних діяльності) [4, с. 14].

Реалізація акмеологічного підходу у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності полягає у спрямованості педагогічних впливів на актуалізацію творчого потенціалу майбутніх викладачів, підвищення у них професійної мотивації і мотивації досягнення успіху у діяльності, готовності до педагогічних нововведень, моделювання маршруту професійного самовдосконалення з урахуванням своїх потенційних здібностей та потреб суспільства, що, в свою чергу, передбачає створення умов для

оволодіння магістрантами сучасними методиками і технологіями навчання і виховання, самовиховання і саморозвитку.

Педагогічні умови реалізації акмеологічного підходу у професійно-педагогічній підготовці магістрантів включають: ціннісне наповнення змісту освіти; надання повноцінної інформації про сутність, цінності і цілі педагогічної діяльності, професійного саморозвитку; демократичний стиль спілкування, створення психологічної атмосфери співпраці і співтворчості; орієнтація на положення активно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, розвивального, індивідуально-диференційованого педагогічних підходів; інноваційність, діалогічність, контекстність, практикоорієнтованість освіти; інтеграційний підхід до організації акмеологічно спрямованої виховної діяльності; використання ігрових, дискусійних, проектних технологій, професійно-мотиваційних і рефлексивних тренінгів.

Виходячи з вище зазначеного, до результатів підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності слід віднести: інноваційну спрямованість особистості майбутнього викладача, що проявляється у позитивних установках на майбутню педагогічну професію, прагнення добитися успіхів у ній; моральну стійкість майбутніх викладачів, що проявляється в активній життєвій позиції, емоційній стійкості особистості, вольових якостях, культурі спілкування і ціннісних орієнтаціях; систему професійних знань, умінь і навичок; уміння творчо мислити, ефективно вирішувати нові завдання; уміння вчитися, потреба самостійно набувати і постійно поповнювати свої знання, вдосконалювати практичні та інтелектуальні навички та вміння; професійну й морально-психологічну готовність до виконання професійних задач.

Таким чином, акмеологічний підхід до підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності є важливим інструментом, що дозволяє осмислити закономірності розвитку особистості майбутнього викладача, співвіднести індивідуальний і творчий початок, стимулювати рефлексивне виконання дій, формувати готовність майбутніх викладачів до здійснення інноваційних процесів у власній професійній діяльності.

Література:

1. Акмеология : Учебное пособие / А. Деркач, В. Зазыкин. – СПб : Питер, 2003. – 256 с.
2. Акмеология : учебник / К. А. Альбуханова, О. С. Анисимов, В. Г. Асеев и др.; под общ. Ред. А. А. Деркача ; Междунар. акмеол. ин-т. – М.: Изд-во РАГС, 2002. – 681 с.
3. Данилова Г. С. Акмеологічна модель педагога в ХХІ столітті // Рідна школа, 2003. – №6. – С.6–9.
4. Максимова В. Н. Акмеология : новое качество образования : Книга для педагога / В. Н. Максимова. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2002. – 99 с.
5. Огнев'юк В. О. Розвиток в університетській освіті акме-компетентнісного потенціалу майбутнього фахівця // Акмеологія – наука ХХІ століття : матеріали ІІІ Міжнародної наук.-практ.конфер. / заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київськ.ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – С. 6–9.

УДК 378.2

І. М. Козубцов,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

(Науковий центр зв'язку та інформатизації Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Державного університету телекомунікацій)

ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНІВ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АСПІРАНТІВ

Обґрунтовано критерії діагностування рівнів розвитку методологічної компетентності аспірантів. Суттєвими критеріями є когнітивний та діяльнісний. У відповідності до цих критеріїв запропоновано класифікаційну характеристику компетентносної поведінки аспіранта.

Ключеві слова: *методологічна компетентність, аспірант, критерій, діагностування, рівень, розвиток.*

Обоснованно критерии диагностирования уровней развития методологической компетентности аспирантов. Существенными критериями есть когнитивный и деятельностный. В соответствии с этими критериями предложена классификационная характеристика компетентностного поведения аспиранта.

Ключевые слова: *методологическая компетентность, аспирант, критерий, диагностирование, уровень, развитие.*

The criteria of diagnosing of levels of development of methodological competence of graduate students are grounded. Substantial criteria is cognitiv and activity. In accordance with these criteria classification description of